

DE WINTERKONING

1. *Euro Birdwatch, zaterdag 2 oktober 2021* *Hans Schekkerman*
2. *Vogelbladen, november 2021* *Martine Kamminga*
6. *Wist je dat....., februari 2022* *Martine Kamminga*
7. *Zo gewonnen, Zo geronnen* *Piet Zomerdijs en Guido Keijl*
17. *Uitkijkboot* *Jos Vroege*
21. *RY-LL en de 'Eyjafjallajökull'* *Jos Vroege*
23. *Kerken van goud, dominees van hout* *Jos Vroege*
26. *Vogelwaarnemingen Midden-Kennemerland, nov. 21 – jan. 22*
Hans Schekkerman
37. *Lezingen & Excursies – 2e kwartaal 2022*
Commissie Lezingen & Excursies
39. *Nieuwe (jeugd)leden* *Redactie*

Houd Ctrl ingedrukt en kies één van bovenstaande hoofdstukken

Euro Birdwatch, zaterdag 2-10-2021

Hans Schekkerman

Op 2 oktober jl. was de jaarlijkse *EuroBirdwatch*. In 40 landen in heel Europa worden op deze dag de langs vliegende trekvogels geteld; in Nederland gebeurde dat op meer dan 150 telposten. Zoals gewoonlijk bemande de VWG die dag de telpost aan de binnenzijde van de zeereep aan het einde van de Grote Veldweg, de strandslag van Camping Bakkum.

De bezetting was goed met 10 tellers, merendeels behorend tot de vaste groep die in het najaar geregeld de 500m zuidelijker in het Vogelduin gelegen landtrekpost bemant. In de loop van de ochtend kregen we bezoek van enkele voorbijgangers; van een echte toeloop van belangstellenden die bijvoorbeeld via de lokale nieuwsmedia over dit evenement hadden vernomen was nauwelijks sprake. De weersvoorspelling was gunstig: zuidoostenwind levert vaak stevige en gevarieerde trek op en brengt de vogels omlaag waardoor ze wat beter zijn te zien. Hoewel het weerbeeld op de ochtend zelf iets tegenviel – meer bewolking dan voorspeld en zelfs wat motregen – was er inderdaad veel trek van zangvogels. In de vijf getelde uren passeerden in totaal ruim 16.000 vogels (zie tabel). Hoewel die verdeeld waren over 49 verschillende soorten was het meer een dag van kwantiteit dan van diversiteit en kwaliteit.

De top drie, bestaande uit Graspieper (ruim 8200), Vink (4150) en Kneu (1760), maakte 87% van het getelde totaal aantal uit. Voor Graspieper en Kneu waren dit wel de op één-na hoogste dag totalen uit de historie van de telpost. Behoudens ruim 50 Lepelaars, 2 Pontische Meeuwen, een late Boomvalk en een Appelvink werden echter geen bijzondere soorten gezien, terwijl je in deze tijd van het jaar bij zo veel pap toch ook wel een of meer krenten mag verwachten, zoals een Grote Pieper of een Visarend. Maar ook na een goed bord eenvoudige pap kun je verzadigd huiswaarts gaan..

In heel Nederland werden op 2 oktober ruim 580.000 vogels geteld, het op twee na hoogste totaal uit de 26-jarige geschiedenis van de EuroBirdwatch. Onze drie topsoorten stonden ook landelijk in de top-vijf (met Spreeuw en Boerenzwaluw), en ook elders in het land werden veel trekkende Lepelaars opgemerkt (5500, waaronder uiteraard dubbeltellingen).

Castricum aan Zee (landtrek) zaterdag 2 oktober 2021

Alle kopgegevens | Alle details

Telperiode: 07:15-12:15

Type telling: alle soorten

Weer (eerste periode): wind ZZO3, bewolking 6/8, neerslag motregen, zicht 8000m, temperatuur 13 °C, wind in de loop van de ochtend aantrekkend van 1B naar 4B

Tellers (eerste periode): Hans Groot, Hans Schekkerman, Hans Kuiperus, Remco Oosterlaar, Ruud Altenburg, Mark Res, Joep de Leeuw, Huub Huneker, Hans Stapersma, Jorg Schagen

	Z	N		Z	N		Z	N
Nijlgans	-	8	Torenvalk	1	-	gele kwikstaart spec.	5	-
Wilde Eend	4	-	Boomvalk	1	-	Grote Gele Kwikstaart	11	-
Lepelaar	53	-	Gaai	38	4	witte kwikstaart spec.	21	-
Grote Zilverreiger	1	-	Zwarte Kraai	4	-	Graspieper	8235	-
Aalscholver	23	-	Zwarte Mees	2	-	Boompieper	2	-
Sperwer	13	-	Koolmees	8	-	Waterpieper/Oeverpieper	1	-
Goudplevier	3	-	Boomleeuwerik	35	-	Oeverpieper *	39	-
Zilverplevier	1	-	Veldleeuwerik	1	-	Vink	4145	-
Watersnip	5	-	Boerenzwaluw	94	-	Keep	23	-
Kokmeeuw	19	-	Huiszwaluw *	50	-	Appelvink	1	-
Stormmeeuw	17	-	Tijftjaf	2	-	Groenling	16	-
Zilvermeeuw	9	-	Spreeuw	824	403	Kneu	1760	11
Pontische Meeuw *	2	-	Merel	1	1	Putter	10	1
Kleine Mantelmeeuw	69	-	Kramsvogel	2	-	Sijs	118	-
Holenduif	2	-	Zanglijster	14	1	Rietgors	74	-
Houtduif	4	2	Grote Lijster	3	-			
Grote Bonte Specht	2	-	Heggenmus	32	-			

Totaal: 16231 exemplaren, 49 soorten, 5:00 uren

Vogelbladen, november 2021

Martine Kamminga

Enkele artikelen uit diverse edities van Het Vogeljaar.

In nummer 1 wordt verteld dat de Brilduiker in Nederland de status van “gevoelig” heeft gekregen. Ze zitten hier aan de meest zuidelijke grens van hun verspreidingsgebied. Omdat het steeds warmer wordt, zou hij in de toekomst wel helemaal kunnen verdwijnen uit Nederland.

In 1985 broedde hij voor het eerst in Nederland, langs de IJssel, tussen Zutphen en Zwolle. In 2000 zaten er 10 à 15 paren. In 2013 tot 2015 waren er 5 à 10. Ze broeden in holle bomen, b.v. nestholtes van de Zwarte Specht, en nestkasten met een wijde opening (zie afbeelding).

Ze hebben voldoende diep en open water nodig, waar slakken en kreeftachtigen zitten, hun favoriete voedsel. Hun jongen echter, moeten weer ondiep water met randbegroeiing hebben. Op landgoederen langs de IJssel zijn die voorwaarden veel te vinden. Het creëren van ooibossen langs de rivieren zou hen kunnen helpen.

In de winter zitten er wel 12 tot 16.000 in Nederland, vooral in januari en februari, vooral in het IJsselmeergebied en in de randmeren. Ook op zout water zijn ze te vinden, in kleine groepjes. Nu de Oostzee minder vaak dichtvriest, komen er hier minder overwintelaars.

Nummer 2 heeft een heel artikel over de Cetti's Zanger, die de laatste jaren aan een flinke opmars bezig is in Nederland. In 1968 werd hij voor het eerst waargenomen in Nederland. In 1976 was het eerste broedgeval. In 1978 had hij 70 territoria in de Biesbosch en Zeeuws-Vlaanderen. Daarna kwamen een aantal strenge winters, maar in 2000 zette zijn opmars als broedvogel door, voornamelijk eerst in de Biesbosch, vanwaar hij zich via de grote rivieren naar de rest van Nederland verspreidde, tot aan Amsterdam en het IJsselmeergebied aan toe.

Cetti's Zangers doen aan Latrelaties. Een mannetje kan tot vier vrouwtjes hebben, die elk hun eigen territorium bezetten. Het mannetje patrouilleert

over een groot territorium en laat om de paar minuten een zangstrofe horen, meestal vanaf een vaste zangpost en verdedigt zijn gebied tegen rivalen. In de paartijd, april-mei, heeft hij korte ontmoetingen met zijn vrouwtje(s). Hij laat daarbij een begroetingsgeluidje in zijn zang horen, een Tsjipje. Dat wordt dan weer beantwoord door een Hoeit van het vrouwtje. Er zijn vele snelle achtereenvolgingen. Het vrouwtje bouwt het nest alleen, in ca. 11 dagen en het mannetje zit vaak opgewonden in de buurt van het nest te zingen. Na de eieren leg ontmoeten mannetje en vrouwtje elkaar alleen nog in stilte. Het vrouwtje voert de jongen voornamelijk in haar eentje. Het mannetje bemoeit zich daar nauwelijks mee, behalve als hij maar één vrouwtje heeft. Als de jongen vliegvlug zijn, wordt hij daar meer bij betrokken, vooral als het vrouwtje met een tweede nest begint. De jongen worden nog 15 dagen gevoerd en zijn na ca. een maand zelfstandig. Er zijn twee broedsels per jaar. Ze nestelen aan de rand van struikgewas, in dichte braamvegetatie en ook hangend boven het water, op zo'n 30 tot 45 cm hoogte. Het is een groot nest met een diepe kom met gras en stengels als basis, daarop fijner materiaal en bekleed met rietpluimen, haar en veren. In de vroege ochtend leggen ze één ei per dag, tot vier à vijf in totaal. Vanaf het laatste ei broeden ze 16 tot 17 dagen. Na twee weken zijn de jongen vliegvlug en na weer twee weken zijn ze zelfstandig.

Tijdens de koudegolf van begin dit jaar (2021), zijn er veel dode Houtsnippen gemeld. Ze foerageren in zachte, vochtige bodems naar b.v. regenwormen. Door de kou moesten ze uitwijken naar meer stedelijk gebied en vlogen vaak tegen ramen en windschermen aan. Hun ogen staan aan weerskanten van hun kop, waardoor ze op de grond goed om zich heen kunnen kijken, maar van voren weinig diepte kunnen zien tijdens hun vlucht, omdat het blikveld van hun ogen weinig overlap heeft. Daardoor vliegen ze sneller tegen glas aan. Na de dooi nam het aantal meldingen van dode Houtsnippen af. Ook levende Houtsnippen werden minder gezien in de stad.

In Spanje is een nieuw type windturbine ontwikkeld, die botsingen van vogels en geluidsoverlast moet tegengaan (zie [afbeelding](#)).

Vortex Bladeless heet de ontwikkelaar. Het is een 3 meter hoge pilaar die in de wind heen en weer zwiept en zo stroom opwekt. Hij zou ook goed te combineren zijn met zonneparken.

In Namibië worden 98 procent minder zeevogels als bijvangst opgevisd, dankzij lobbyen door de Namibië Albatros Taskforce bij vissers en de visindustrie. Achter de schepen wordt drijvend vogelverschrikkermateriaal gespannen. Ook in Zuid-Afrika heeft die maatregel veel effect, nl. 90 procent. Ook in Argentinië en Chili wil de internationale Albatros Taskforce dergelijke maatregelen introduceren. Sinds 2015 is die bescherming al verplicht op schepen in Zuid-Afrika.

Plastic een geur kan verspreiden van rottend plantaardig voedsel, waardoor het door zeevogels kan worden aangezien voor voedsel? Dat komt door een alge dat zich vasthecht aan het plastic.

De oudst bekende nu levende vogel ter wereld de Laysan-albatros Wisdom is? Haar leeftijd geschat wordt op 70 jaar?

In 1956 is zij geringd. Dit jaar kreeg ze haar jongste kuiken. Albatrossen krijgen niet elk jaar jongen en altijd maar één. Haar aantal jongen wordt geschat op 36. Haar nest lag in het Midway Atoll National Wildlife Refuge in de Grote Oceaan, voor de kust van Hawaï. Daar huist de grootste kolonie Albatrossen van de wereld, met wel 450.000 paar Laysan-Albatrossen.

Adelaars, en veel andere roofvogels, dikke wenkbrauwen hebben, die hun beschermen tegen de zon, als ze op prooi loeren? Dat is voor hen tevens een handicap, want tijdens een duikvlucht kunnen ze niet zien wat er boven hen gebeurt en kunnen ze tegen draaiende rotorbladen van windmolens botsen. In Wyoming, USA, hebben ze daarom een systeem ontwikkeld waarbij men de rotorbladen stil kan zetten als er een roofvogel nadert. Omdat men niet continu alert kan zijn daarop, heeft men een robot ingezet, die een naderende roofvogel van verre aan ziet komen.

Er ook in Nederland stemmen opgaan om een dergelijk waarschuwings-systeem te introduceren?

Er ergens in Engeland honden worden ingezet om braakballen van bijv. de Kerkuil op te sporen? Dat is heel nuttig voor het inventariseren van nesten van deze vogel.

Aalscholver-uitwerpselen veel stikstof bevatten, wat goed is voor de groei van planten? De uitwerpselen van de Humboldtaalscholver (*Leucocarbo bougainvilli*), die aan de Peruaanse kust voorkomt, zijn van groot belang geweest voor de ontwikkeling van de intensieve landbouw in de negentiende eeuw.

Het woord Guano voor grote hoeveelheden vogelpoep, uit het Quechua komt, de taal van de nazaten van de Inca's?

Laserscanning vanuit de lucht waardevol kan zijn om gedetailleerde 3D opnames van het landschap te maken, om de habitats van vogels te bestuderen?

De techniek LiDAR heet? D.i. Light Detection And Ranging, ook wel Laser Imaging Detection and Ranging. Hiermee kan de vegetatiestructuur van een landschap nauwkeurig worden bekeken.

Het dit jaar het jaar van de Merel is? Deze vogel is de laatste jaren in stedelijk gebied achteruitgegaan.

Het de schrijfster van dit artikel ook is opgevallen dat ze 's morgens vroeg op weg naar haar werk nog maar weinig merels hoort zingen? Dat dat dit jaar ook geldt voor de Zanglijster?

De Cetti's Zanger daarentegen "booming business" aan het worden is aan de buitenranden van Amsterdam Sloterdijk?

Daar een langgerekt natuurgebied ligt, tussen het spoor Amsterdam - Haarlem, en het industriegebied van Sloterdijk dat het Brettenpad heet? En dat je daar een leuk fietstochtje aan hebt als je naar je werk moet? Het heeft een bosrijk gedeelte, afgewisseld met rietrijke plasjes en waterlopen.

Daar twee jaar geleden nog heel veel Zwartkoppen zaten? In 2020 hoorde ik er voor het eerst een Cetti's Zanger. Vorig jaar zaten er vier en in Oktober vorig jaar zongen er nog twee tegenover elkaar, heel even.

Zo gewonnen, Zo geronnen

Piet Zomerdijk en Guido Keijl

Het wel en wee van de Oehoes in Bakkum

De Oehoe is de grootste uil in Europa en een van de grootste ter wereld. De soort heeft een enorm verspreidingsgebied dat loopt van Portugal in het westen tot in het oosten van Rusland, en van het noorden van Scandinavië tot in Jordanië en Afghanistan in het zuiden. Overal gedraagt de oehoe zich als standvogel, hoewel onder de heel noordelijk broedende vogels enkele 's winters zuidwaarts trekken. Jongen zwerven uit hun ouderlijk territorium weg en kunnen dan flinke afstanden afleggen. Oehoes zijn echte nachtvogels en jagen op grote vogels en zoogdieren.

In Nederland vond het eerste zekere broedgeval van een wild oehoepaar plaats in 1997. Ze waren afkomstig van in Duitsland uitgezette Oehoes. Nadat de soort in de jaren 1950 in Duitsland was uitgeroeid, zijn in de jaren 1970 Oehoes in de Eifel losgelaten. De introductie verliep vlekkeloos, want Oehoes planten zich in gevangenschap gemakkelijk voort en er kon in korte tijd een flinke voorraad vogels worden opgebouwd. De populatie breidde zich gestaag uit, nieuwgevormde paartjes vestigden zich steeds in een volgende groeve, tot in 1997 de enci-groeve bij Maastricht werd bereikt. De oehoes broeden daar sindsdien jaarlijks en nog altijd breiden hun nakomelingen zich verder noordwaarts uit, waarschijnlijk aangevuld met Duitse Oehoes. De opmars van de Oehoe in Nederland lijkt dus vooralsnog niet te stuiten. In 2019 broedden er in ons land al veertig

broedparen in het wild, van Zuid-Limburg noordwaarts tot in de Achterhoek en westwaarts tot in het centrale deel van Noord-Brabant.

In 2021 vond het tweede oehoebroedgeval van Noord-Holland plaats, en wel in Bakkum. Het jaar ervoor vond op dezelfde locatie het eerste broedgeval van de provincie plaats, maar die poging mislukte. Het broedgeval in 2021 is succesvol verlopen, maar kreeg tegen het einde van het seizoen een dramatische wending. In dit verhaal wordt het voorkomen van de Oehoe in het vogelwerkgroepsgebied van VWG Midden-Kennemerland besproken, vertellen we de wetenswaardigheden rond de broedgevallen in 2020 en 2021, en geven we informatie over het dieet van de vogels. De waarnemingen in dit verhaal, afgezien van die rond het broedgeval in Bakkum, zijn afkomstig van de website www.waarneming.nl.

Voorkomen in Noord-Holland en in ons vogelwerkgroep gebied

Volgens waarneming.nl is de eerste Oehoe in Noord-Holland waargenomen op 2 maart 1974 in de Donkere Duinen bij Den Helder, maar volgens de Avifauna van Nederland (Van den Berg & Bosman 1999) zat deze vogel er al in oktober 1973. De laatste waarneming van deze Oehoe is van februari 1981. De vogel is toen geschoten en bleek ongeringd te zijn. Op grond daarvan heeft de CDNA besloten dat het om een wilde vogel moest gaan. Overigens is op dezelfde locatie op 2 juni 2019 opnieuw een Oehoe gemeld.

Na de waarnemingen bij Den Helder zijn er verspreid over de provincie vele Oehoes gezien. In enkele gevallen was het duidelijk dat het om een ontsnapte vogel ging. Zo zijn bij de op 14 juli 2009 overdag op Wieringen rondvliegende oehoe-leertjes aan de poten gezien. Bij de meeste andere Oehoes in Noord-Holland zijn tekenen uit gevangenschap, zoals ringen of leertjes, niet vastgesteld. Alleen tamme vogels van valkeniers die buiten vrij mogen rondvliegen hebben leertjes om de poten. In kooien of voliëres gehouden Oehoes worden in principe geringd, maar de ringen zijn smal en sowieso zelden zichtbaar vanwege de overvloedige buikbevedering die in zit vrijwel altijd de poten bedekt.

In onze omgeving is voor het eerst een Oehoe gezien op 26 juli 2011 (tabel 1). Deze vogel verbleef tot en met 30 juli 2011 in Heiloo en is door diverse vogelaars gezien en gemeld. Hij hield zich op in de woonwijk – voor zover zichtbaar uiteraard. Op 2 december 2011 werd waarschijnlijk dezelfde vogel opnieuw waargenomen. Bij vrijwel alle meldingen is deze Oehoe overdag rustend in een boom gezien op landgoed Ter Coulster. De laatste waarneming is van 24 december 2011. In maart 2012 dook bij Heiloo en Alkmaar opnieuw een Oehoe op. Hoewel het verleidelijk is te veronderstellen dat het om dezelfde vogel gaat als in 2011, is dit allerminst zeker.

Tabel 1

Chronologisch overzicht van Oehoes in en nabij het werkgebied van VWG Midden-Kennemerland, gegroepeerd naar jaar.

	eerste waarneming	laatste waarneming	opmerking
2011	26 juli, Heiloo	24 december, Heiloo	-
2012	23 maart, Alkmaar	23 maart, Alkmaar	zelfde als vorige?
2016	begin maart, Assendelft	begin maart, Assendelft	-
	1 april, Heiloo	1 april, Heiloo	dood, kwekersring
	eind april, Heemskerk	eind april, Heemskerk	-
	4 mei, Alkmaar	4 mei, Alkmaar	dood, kwekersring
	16 mei, Castricum	2 oktober, Castricum	kwekersring op foto zichtbaar
	7-dec-22	7-dec-22	roepend nabij Vogelwater
2017	18 april, Castricum	29 september, Castricum	vele waarnemingen, steeds dezelfde?
2018	9 maart, Bakkum	24 november, Castricum	kwekersring
	4 juni, Castricum	5 juni, Castricum	-
	28 juli, Bakkum	29 juli, Castricum	-
	9 maart, Bakkum	vele vervolgwarnemingen	op 9 maart zingend
2019-2021	1 dec. 2019, Castricum	mei 2021	op 1 dec. 2019 voor het eerst 2 exx.

Na de meldingen van steeds maar één Oehoe in 2011 en 2012 kwamen er na een pauze van enkele jaren in 2016 ineens meerdere meldingen (tabel 1). De Oehoe van 1 april 2016 lag dood langs het spoor, die van 4 mei dood langs de A9. Beide hadden een kwekersring. Er is geen poging gedaan te achterhalen waar deze Oehoes vandaan kwamen, maar het verhaal gaat dat beide vogels toebehoorden aan iemand in Oudorp, die er nog vier in de tuin zou houden. Naast deze dode Oehoes had ook de vogel die in mei 2016 in Castricum is gefotografeerd een kwekersring om de poot. Een medewerker van PWN die onbekend wil blijven stelt op waarneming.nl op 7 december 2016 een Oehoe gehoord te hebben langs de Staringweg, aan de rand van het Vogelwater. Dit zou tot nog toe de enige waarneming van een Oehoe in het duingebied zijn. Het is onduidelijk om hoeveel Oehoes het in 2016 precies ging, maar het waren er ten minste drie. Ook in 2017 bleven de waarnemingen van Oehoes komen. Tussen 18 april en 29 september is er driemaal een gemeld, twee keer in Castricum, een keer in Bakkum. De waarnemers konden niet een keer de poten goed genoeg bekijken om te constateren of er ringen aanwezig waren.

Man en vrouw Oehoe in Bakkum, 1-12-2019. De man (rechts) zit met zijn rug naar de fotograaf, maar de vrouw niet. Het is goed te zien dat de lange bevedering over de poten hangt, zoals bij veel uilen gebruikelijk is. De aanwezigheid van eventuele ringen is bij een Oehoe in het wild daarom vrijwel nooit vast te stellen. De vrouw zat zich op deze zonnige dag echter uitgebreid te rekken en strekken en dan aan de ene, dan aan de andere poot te knabbelen. Op die momenten waren beide poten goed en geheel zichtbaar en was duidelijk dat om geen van beide een ring zat.

Foto: Leo Heemskerk

Op 9 maart 2018 zat er in de avond bij een boerderij in Bakkum een Oehoe te zingen. Deze vogel had een kwekersring om de poot. Hij had hier, volgens commentaar op waarneming.nl 'al driekwart jaar', domicile gekozen, maar joeg misschien wel in de wijde omtrek, want begin juni 2018 was er een waarneming van een 'zeer grote uil' in de bebouwde kom van Castricum. Het is ook mogelijk dat er toen meerdere Oehoes in ons werkgebied en daarbuiten rondzwierven. Zo werd op 12 oktober 2019 in Velsbroek, net ten zuiden van het Noordzeekanaal, een Oehoe gefotografeerd.

Op 1 december 2019 zijn bij dezelfde boerderij in Bakkum voor het eerst twee Oehoes gefotografeerd; de eenzame geringde man had succes gehad met zijn nachtelijk gezang en had gezelschap gekregen van een met zekerheid ongeringde vrouw. Ze zaten naar elkaar te roepen en lieten zich in de namiddagzon prachtig bekijken. Sinds deze dag verbleven de Oehoes op en rond de boerderij en zijn ze zeer regelmatig waargenomen door de bewoner en bezoekers.

Op 28 juli 2017 'overdaagde' deze Oehoe in een boom in Bakkum en kon ik hem de hele dag vanuit mijn dakraam bekijken. Hij werd de hele dag getreiterd door een kleine mantelmeeuw en een vrouw merel, maar verroerde zich nauwelijks. In de schemering heb ik langdurig gepost, maar op het moment van wegvliegen was het bijna donker en toen was potentieel bekijken er niet meer bij.

Foto: Guido Keijl

Wild of ontsnapt ?

Van het ongeringde vrouwtje dat bij de boerderij in Bakkum verbleef zullen we nooit weten of zij in het wild is geboren, of misschien toch uit een voliëre kwam maar geen ring heeft gekregen, of deze is verloren. Ze was bij de eerste ontmoetingen rond de boerderij opvallend tam en bleef naar zeggen bij benadering tot op een meter afstand zitten – niet wat je verwacht van een in het wild opgegroeide Oehoe. Er wordt beweerd dat het vrouwtje tot de Europese ondersoort behoorde, terwijl het mannetje van 'een Kaukasische ondersoort' zou zijn omdat hij lichter van kleur was. Waarschijnlijk wordt met dit laatste de ondersoort *interpositus* bedoeld. Die is echter niet zo gemakkelijk te onderscheiden van andere ondersoorten. Holt *et al.* (2020) stellen dat *interpositus* wat geler en bleker zou zijn dan *bubo*, de Europese ondersoort van de Oehoe, Demongin (2016) geeft als enige onderscheid dat bij *interpositus* het zwart van de mantelveren niet tot de top doorloopt, zoals bij *bubo* het geval is. Vroege (in prep.) houdt het, in navolging van de www.beleefdelente.nl, op de Turkmeense ondersoort

turcomanus. Tot welke ondersoort de bakkumse Oehoes behoorden mag de lezer zelf concluderen aan de hand van de foto's op internet. Feit is dat er diverse ondersoorten van Oehoes worden gehouden en te koop aangeboden. Afgezien van de ondersoort *interpositus* is het net zo goed mogelijk dat het bakkumse mannetje een kruising was van twee ondersoorten, of een nakomeling van een nakomeling van kruisingen. Het kruisen van ondersoorten is onder kooivogelhouders schering en inslag. Sommige vogelhouders vinden het leuk om 'nieuwe kleurslagen' te kweken, zoals dat bij bijvoorbeeld kanaries en allerlei soorten parkieten gebeurt, terwijl er ook veel onwetendheid is over ondersoorten en genetica en er door sommigen met vogels in gevangenschap wat ondersoorten betreft wordt aangerommeld.

Van een buiten rondvliegende vogel is vrijwel alleen met zekerheid vast te stellen of hij uit gevangenschap komt als hij een ring of ander merkteken van bekende herkomst draagt. Ringen die om de poten van wilde vogels worden bevestigd, zoals dat bijvoorbeeld op onze vinkenbaan gebeurt, worden door het vogeltrekstation verstrekt. Het zijn open, metaalkleurige ringen met een inscriptie die begint met *Vogeltrekstation Arnhem Holland* en wordt gevolgd door een uniek nummer. De ringen worden bij een volgroeide vogel om de poot gelegd en vervolgens met een speciale tang gesloten. Vogels die in gevangenschap worden gehouden, *moeten* een zogenaamde kwekersring om de poot hebben om aan te tonen dat ze niet in het wild zijn gevangen. Vogels uit het wild vangen en in een kooi stoppen is namelijk verboden. Kwekersringen zijn gesloten ringen die alleen over de tenen kunnen worden geschoven als de vogel nog heel klein, dus nestjong, is. Deze ringen zijn veelal gekleurd en hebben een andere inscriptie dan de ringen van het vogeltrekstation. Ook kwekersringen kunnen alleen bij een erkende vereniging worden aangeschaft.

Oehoes mogen in Nederland in gevangenschap worden gehouden, net als veel andere in Europa in het wild voorkomende vogels, mits er papieren zijn waarop staat wat de herkomst van de vogel is én zo'n gesloten pootring aanwezig is. Een korte zoektocht op internet laat zien dat er talloze Oehoes te koop worden aangeboden, zowel grote jongen als volgroeide exemplaren. Mede dankzij roofvogelshows, televisieprogramma's en films (denk aan Harry Potter) is het houden van Oehoes en andere uilen sterk toegenomen. Net als allerlei andere dieren blijken Oehoes ondanks hun wollige uiterlijk helemaal geen gezellige huisdieren die geknuffeld kunnen worden. Ze zitten overdag vooral veel stil en kunnen met hun grote klauwen ronduit gevaarlijk zijn. Na enige tijd in een kooi worden veel Oehoes dan ook vaak voor een gering bedrag van de hand gedaan of .... misschien wel losgelaten.

In augustus 2021 hoorden we dat er rond 2016 in de omgeving van Oudorp per ongeluk 'ongeveer vijf' Oehoes zouden zijn ontsnapt bij een liefhebber. Als dat gerucht klopt, verklaart dat het verschijnen van meerdere Oehoes in onze omgeving.

Twee broedgevallen in Noord-Holland

Toen de Oehoes zich bij de boerderij in Bakkum vestigden, is door de uilenwerkgroep van VWG Midden-Kennemerland contact opgenomen met de bewoners en is de voortgang in de gaten gehouden. De uilen hielden zich bij voorkeur op in een schuur die altijd open was. Ze zaten vaak op de balken of op zolder en vlogen bij verstoring de schuur uit, om er later weer terug te keren.

In het vroege voorjaar van 2020 zijn er twee eieren gelegd op een houten ondergrond in de schuur. Het vrouwtje heeft enkele weken de eieren bebroed en daarna verlaten. Beide eieren bleken onbevruucht. Een jaar later, op 28 februari 2021, legde het vrouwtje opnieuw een ei. Op 3 maart waren er twee eieren, op 6 maart drie en op 9 maart vier. Nu kwamen de eieren wel uit; het eerste jong op 8 april, het tweede op 9 april. Op 11 april waren er drie kuikens, op 14 april was een hiervan dood. Op 28 april bleek ook het vierde ei te zijn uitgekomen, maar dit jong heeft het evenmin gered. De data weten we zo precies omdat Vogelbescherming Nederland een webcam bij het nest heeft geplaatst, zodat het wel en wee van de oehoe-familie online gevolgd kon worden via de website www.beleefdelente.nl. Toen de twee jongen negen weken oud waren, zijn ze geringd met ringen van het vogeltrekstation. Ze groeiden uitstekend en werden druk gevoerd. Pa ging op jacht en droeg de prooi over aan ma, die het in stukken plukte en aan de jongen voerde, zoals het hoort in een uilengezin.

Vreemd genoeg lezen we op 22 mei in de ondertiteling van [beleefdelente.nl](http://www.beleefdelente.nl) dat van het mannetje 'al een paar dagen niets is gehoord'. Het vrouwtje knapt de zaak nu in haar eentje op en brengt flinke prooien binnen. Het broedseizoen lijkt ondanks het gebrek aan een man die prooien aanbrengt toch een succesvol einde te naderen. Achteraf gezien is het beeld dat laat op de avond van 4 juni wordt gemaakt echter het laatste dat we van het vrouwtje zien. Ze ziet er prima uit, verdwijnt uit beeld en misschien ook van de wereld, want net als het mannetje keert twee weken na zijn verdwijning ook zij niet meer terug naar de boerderij. Over het verdwijnen van beide ouders doen allerlei theorieën de ronde. Ze zouden zijn aangereden door trein en/of auto, gevangen, vergiftigd, geschoten. Er is voor geen enkele theorie ook maar een vezeltje bewijs, dus alles is gebaseerd op fantasie, en alles is mogelijk.

Nadat er twee dagen geen ouder meer op het toneel en camera is verschenen, wordt ingegrepen, vooral omdat de jongen voortdurend luid bedelen, zowel overdag als 's nachts. Ze zijn een keer op zolder gevoerd en er is voer neergelegd, maar als de ouders definitief wegblijven, en bovendien blijkt dat de jongen het voer op de grond niet als eetbaar herkennen, wordt besloten ze naar een gespecialiseerde opvang in het oosten van het land te brengen. Daar zijn ze gevoerd en uitgewend en zijn ze, toen ze zelf prooi konden vangen, in het wild losgelaten.

Voedsel

Oehoes zijn fenomenale jagers. De literatuur vermeldt als dieet overwegend zoogdieren, die in afmetingen variëren van muis tot volwassen haas. In oudere boeken worden ook 'reeën' en 'auerhoenders' genoemd, maar omdat in de meest recente literatuur specifiek wordt gesteld dat een prooirest van een ree bij een nest is beschouwd als aas, staat ree in de literatuur kennelijk niet meer als reguliere prooi op het menu. Overigens is een volwassen haas groter dan een jonge ree. Vogels worden eveneens gepakt, tot buizerd en blauwe reiger aan toe. Kennelijk zijn Oehoes opportunistisch en pakken ze wat voorbijkomt, net zoals bosuilen, alleen dan alles een paar maten groter.

Omdat we nieuwsgierig waren naar het dieet van 'onze' Oehoes, zijn op drie data braakballen verzameld en uitgeplozen (tabel 2). Uilen hebben veel minder sterk maagsap dan roofvogels en verteren hun prooi minder volledig. Onverteerbare delen worden weer opgebraakt in een samengeperste bal, een zogenaamde uilenbal of braakbal. Braakballen zijn dus een goed middel om vast te stellen wat de uil heeft gegeten. Kerkuilen zijn zeer geschikt voor prooionderzoek, want uit hun braakballen komen botten van prooien vrijwel ongeschonden tevoorschijn. Met kerkuilenbraakballen in het achterhoofd was het uitpluizen van de oehoebraakballen behoorlijk frustrerend, want ze bestonden grotendeels uit haren, grote botten uit ledematen (bijvoorbeeld opperarmbeen en dijbeen) en enkele veren, terwijl er maar weinig determineerbare resten uitkwamen.

Tabel 2.

Inhoud van ongeveer zeventig braakballen van oehoes verzameld in Bakkum tussen 2018 en 2020

braakballen, aantal	ca. 9	ca. 30	ca. 33
	13-mrt-18	16-aug-19	dec-20
egel	-	-	1 (alleen stekels)
haas	-	-	1
konijn/haas	5	3	5
veldmuis		2	4
woelrat		-	1
bruine rat		1	10
bosmuis	1	-	-
eend		-	1 (veertje)
postduif	-	1	-
vogel	3	-	-
veenmol	1	-	-

Volgens het commentaar bij de webcam zijn er de volgende prooien aangevoerd:

- ongeveer 20 konijnen
- 4 keer rat
- 5 keer duif
- 2 keer kuiken (misschien meerkoet)
- 1 keer kuiken (misschien eend)
- en is het dode oehoejong opgegeten door een broertje of zusje.

Deze 'webcamlijst' klopt niet helemaal, want op de camerabeelden zijn ook diverse muizen te zien die aan de jongen zijn gevoerd, waaronder veldmuis, bos- en/of huismuis, waren in ieder geval twee 'duiven' houtduiven en bevond zich onder de 'ongeveer twintig konijnen' ten minste één jonge haas.

De Bakkumse Oehoes aten dus vooral middelgrote en grote prooien: zoogdieren zoals konijn/haas (de gevonden kaken waren niet tot op soort te determineren) en bruine rat en grotere vogels zoals eend en houtduif. Er kwam ook een groene plastic ring van een postduif uit de braakballen. Grappig waren de stekels van een egel (figuur 3). Je kan je haast niet voorstellen dat het gemakkelijk is om een egel te eten, maar egel is een bekende oehoeprooi en vormt in delen van zijn verspreidingsgebied soms zelfs de hoofdmoot van het dieet. Opvallend was de vondst in de braakballen van twee 'handjes' van een veenmol (figuur 3), geen zoogdier maar een krekel en een ogenschijnlijk onbeduidende prooi voor een grote vogel als een Oehoe. Feitelijk geldt hetzelfde voor de veld- en andere muizen, die maar kleine hapjes zijn voor zo'n grote vogel. Toch worden ook in buitenlandse studies grote insecten als prooien genoemd, ook in natuurlijke gebieden zoals bebergtes. Veel kleine hapjes maken een grote.

Figuur 3 (Foto's: Guido Keijl)

Naast de reguliere kaken en haren kwamen er ook een paar bijzonderheden uit de braakballen, zoals 'handjes' van een veenmol (links) en stekels van een egel (rechts).

Epiloog

Samenvattend kunnen we concluderen dat tenminste één ontsnapte Oehoe zich in Bakkum enkele jaren in het wild staande heeft gehouden en met een spontaan opgedoken partner tot voortplanting is gekomen. De voedselkeus van beide Oehoes komt overeen met die van andere in het wild levende Oehoes en het gedrag leek in orde voor wilde vogels. Hoewel het jammer is dat juist in de tijd van opgroeiende jongen beide ouders op raadselachtige wijze vlak na elkaar zijn verdwenen, kan je je afvragen of we blij hadden moeten zijn met een uitdijende populatie van uit gevangenschap afkomstige Oehoes, die mogelijk zelfs genen van een of meerdere ondersoorten hadden die van nature niet in West-Europa voorkomen. Wat dat betreft is het jammer dat de jongen zijn losgelaten, want nu zwerven die genen door het oosten van ons land.

Het is opmerkelijk dat ontsnapte Oehoes zich zo gemakkelijk in de vrije natuur kunnen handhaven, zeker als je bedenkt dat ze in gevangenschap doorgaans dode prooien gevoerd krijgen. Dat er allerlei ondersoorten in de handel zijn en er zo gemakkelijk mee gekweekt kan worden, in combinatie met het feit dat het behoorlijk vaak voorkomt dat er Oehoes uit gevangenschap ontsnappen, zou een reden voor de overheid kunnen zijn om het houden van Oehoes te verbieden, om vermenging met de West-Europese ondersoort te voorkomen.

Van jonge Oehoes is bekend dat ze honderden kilometers uit het ouderlijk territorium kunnen weg-zwerven voor ze zich ergens vestigen. De minimale afstand van Bakkum tot Centraal-Brabant is ongeveer honderd kilometer en het is dus niet uitgesloten dat er te zijner tijd wilde Oehoes de weg naar de duinstreek weten te vinden. Het ligt voor de hand dat ze eerst de duinen in Zuid-Holland bereiken, of de bossige delen van de Utrechtse heuvelrug en het Gooi, maar het zou een kwestie van tijd kunnen zijn voor we hier wederom een predator van formaat hebben rondvliegen.

Dankwoord

Dank aan de bewoner van de boerderij waar de Oehoes twee jaar onder dak zijn geweest voor toegang op het terrein en informatie over het wel en wee van de vogels. Dank aan Jacquélien Kleinsohn die een oogje in het zeil heeft gehouden. Dook Vlucht leverde informatie over de Oehoes rond Alkmaar en Leo Heemskerk de fraaie foto van het oehoe-echtpaar. Dankzij waardevolle suggesties van Jos Vroege is het verhaal verbeterd.

Literatuur

Demongin L. 2016. Identification guide to birds in the hand. Beauregard-Vendon.
Holt D., R. Berkley, C. Deppe, P.L. Enríquez, J.L. Petersen, J.L. Rangel Salazar, K.P. Segars, K.L. Wood & J.S. Marks 2020. Eurasian Eagle-Owl (*Bubo bubo*), version 1.0. In: Birds of the World. J. del Hoyo, A. Elliott, J. Sargatal, D.A. Christie & E. de Juana (eds). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA.
Van den Berg A.B. & C.A.W. Bosman 1999. Zeldzame vogels van Nederland met vermelding alle soorten. Avifauna van Nederland 1. GMB Haarlem / KNNV Utrecht.
Vroege J.A. (manuscript). Broedgevallen van de oehoe *Bubo bubo* in Bakkum in 2020-2021.

Op zaterdag 10 januari 2015 stond ik met PWN-boswachter Jan Zijlstra op de top van de Papenberg. Nog voor aanvang van het broedseizoen wilde PWN een aantal abelen verwijderen die aan de rand van het speelduin en langs het pad onderaan de Papenberg stonden. Van mij als lid van Roofvogelwerk Noord-Kennemerlands Duin wilde men graag weten of dat voor de roofvogels in dit gebied bezwaarlijk zou zijn. Verder was men benieuwd hoe ik, als lid van de Werkgroep Ruimtelijke Ordening van de vogelwerkgroep, aankeek tegen de verschillende opties om het uitzicht vanaf de Papenberg richting het oosten te verbeteren. Op een herstel van het uitzicht over Castricum en omgeving werd door verschillende partijen aangedrongen. Een van de mogelijkheden om dat te bereiken was het plaatsen van een uitkijktoren.

Gezicht op de Papenberg vanuit de Castricumerpolder, 11-4-'21. Foto: Jos Vroege

De vogelwerkgroep was, zo gaf ik aan, geen tegenstander van het plaatsen van een uitkijktoren op de Papenberg. Voorwaarde was wel dat de toegang tot het duingebied bij het speelduin zou worden afgesloten én dat sprake zou zijn van natuurcompensatie. Plaatsing van een uitkijktoren zou leiden tot extra drukte op de Papenberg. Door afsluiting van die toegang - die een aantal jaren daarvoor zeer tegen onze zin tot stand was gekomen - zou de schade aan de natuur kunnen worden beperkt. Een uitkijktoren dicht bij het

dorp is een ideale hangplek voor jongeren en een gemakkelijk doelwit voor vandalen. Vandaar wat ons betreft: alleen toegang vanuit het westen, via het pad dat sinds de pensionering van Jan wordt aangeduid als het 'Zijlstraatje'.

Bij het Huis van Hilde en de Stichting Oer-IJ had men daar heel andere ideeën over, zo bleek tijdens een vergadering later dat jaar. Zij wilden vanuit het Huis van Hilde graag een directe verbinding naar de top van de Papenberg. Een trap door het bos aan de oostzijde - een idee van Jan Zijlstra - zou wat hen betreft een uitstekende optie zijn. PWN besloot een effectrapportage op te stellen. Voor Ernst Mooij, die als vertegenwoordiger van de Stichting Alkmaardermeer-omgeving al vanaf 2008 pleit voor het herstel van het uitzicht vanaf de Papenberg, duurde dat allemaal te lang. Hij plaatste een bericht op de website van de Werkgroep Oud-Castricum. Dat werd vervolgens opgepikt door het Nieuwsblad voor Castricum en het Noordhollands Dagblad.

Eind 2015 trok ik mij terug uit de Werkgroep Ruimtelijke Ordening van de vogelwerkgroep en als vertegenwoordiger van de roofvogelwerkgroep in het overleg tussen vogelwerkgroep en PWN. Via Hans Stapersma en Jan Zijlstra bleef ik wel op de hoogte van de ontwikkelingen met betrekking tot de uitkijktoren op de Papenberg. Die uitkijktoren kwam er en die nieuwe trap door het bos aan de oostzijde eveneens. De toegang tot het duingebied bij het speelduin werd afgesloten en het zand dat in de afgelopen decennia vanaf het speelduin naar beneden was gekomen teruggeplaatst. Natuurcompensatie was er ook: de duinbeek aan de oostzijde van de Papenberg werd opgeknapt en de tuintjes nabij de Beverwijkerstraatweg werden omgevormd tot natuur. Kortom: voor ieder wat wils.

Roofvogels kijken vanaf de 'Uitkijkboot', 3-7-'21 Foto: Jos Vroege

Begin 2021 werd de uitkijktoren op de Papenberg geplaatst. Als lid van Roofvogelwerkgroep Noord-Kennemerlands Duin heb ik daarvan inmiddels een aantal maal gebruik gemaakt. Het uitzicht is prachtig. De uitkijktoren is echter niet hoog genoeg om ook naar het noorden vrij zicht te hebben. De toren is gemaakt van staal - 'hufferproof' - en heeft de vorm van een schip.

Door ons wordt dit uitkijkpunt daarom aangeduid als de 'Uitkijkboot'. Hans Stapersma (2021) schreef eerder in dit tijdschrift dat de vogelwerkgroep geen bezwaar heeft gemaakt tegen plaatsing van de uitkijktoren, maar dat hem nu al klachten bereikten over het belopen van het (niet toegankelijke) kwetsbare duinterrein op de Papenberg (noot 1). Hopelijk is dat iets tijdelijks - een voorbeeld van toegenomen drukte in het duin als gevolg van de corona pandemie.

Wat er voor ons als gebruikers van de uitkijktoren ten tijde van corona niet inzat was een kop koffie bij het 'Hof van Kijk-Uit'. Net als met de plannen voor een uitkijktoren heeft de vogelwerkgroep zich destijds ook met de komst daarvan bemoeid (Vroege, 2012). Belangrijk is dat te blijven doen. Want: hoe prettig dit soort recreatieve voorzieningen ook zijn, laten wij ons als vogelwerkgroep vooral sterk blijven maken voor de natuurbelangen!

Vrouwte Wespendief gezien vanaf de 'Uitkijkboot', 7-8-'21

Foto: Jos Vroege

Dank

Met dank aan Hans Stapersma en Jan Zijlstra voor hun commentaar op een eerdere versie van dit stuk.

Literatuur

Stapersma, H. (2021). Van alles wat. *De Winterkoning*, 56(2), 1-3.

Vroege, J. (2012). Overeenkomst PWN en Vogelwerkgroep over 'Hof van Kijk-Uit'. *De Winterkoning*, 47(2), 1-2.

Noten

1. Als hangplek is de uitkijktoren inmiddels ook ontdekt: op 21 augustus j.l. troffen wij daarop sigarettenpeuken, bierblikjes en restanten van zakken chips aan. Op de trap naar de uitkijktoren waren brandsporen. Het gevlochten staaldraad waarmee de uitkijktoren aan de voor- en achterzijde is afgesloten, was op één plaats doorgeknipt. Volledig hufterproof is de uitkijktoren dus niet.

Van 5-19 april 2020 verbleef in de Castricumerpolder een mannetje IJslandse Grutto van tenminste 19 jaar oud: 'Red Yellow - Lime Lime' (RY-LL) (Vroege, 2021a). De vogel werd op 28 april 2001 op IJsland ge(kleur)ringd en werd sindsdien 40x terug gemeld. De meeste terugmeldingen waren afkomstig van IJsland (17x, 2002-12, april-juli). Na het broedseizoen verbleef de vogel onder andere in (Zuid-)oost Engeland (2x, 2005-06, juni-oktober), in Zuid-Spanje (6x, 2007-2018, augustus-januari), in West-Frankrijk (1x, 2004, februari), in Noordoost-Engeland (1x, 2012, maart) en in Nederland (11x, 2011-20, maart-april).

Mannetje IJslandse Grutto (RY-LL), Castricumerpolder, 19-4-'20   Foto: Jos Vroege

Op 3 mei 2009 - een moment van het jaar waarop hij te verwachten was op IJsland - dook RY-LL op in Noord-Ierland. Of hij later dat jaar nog naar IJsland is gevlogen, is onduidelijk. Op 25 mei 2010 bleek de vogel zich op te houden in het midden van Ierland. Zou hij een poging hebben gedaan zich daar te vestigen? Waarschijnlijker is dat hij dat jaar in Ierland heeft overwinterd en daar is blijven hangen: behalve op IJsland broeden IJslandse Grutto's alleen in kleine aantallen op de Faeröer, de Shetland-eilanden en Lofoten (Gill et al., 2007). IJsland bleek hij overigens niet uit

zijn hoofd te hebben gezet: “op 15 juli 2010 werd RY-LL daar alsnog gezien”, zo schreef ik in dit tijdschrift (Vroege, 2021a).

Bij herlezing van ‘De Grutto’ van Albert Beintema (2015) ontdekte ik dat RY-LL in het midden van Ierland weldegelijk een broedpoging kan hebben gedaan: “Nog steeds vinden zo nu en dan enkele broedgevallen in Ierland plaats”; “naar het zich laat aanzien gaat het dan eigenlijk altijd om verdwaalde exemplaren van de IJslandse ondersoort *islandica*” (Vroege, 2021b). ‘De hooivogel’ van Gerrit Gerritsen (2021) - net als ‘De grutto’ echt een aanrader - maakt inzichtelijk waarom RY-LL daarvoor in 2010 Ierland en niet IJsland had uitgekozen.

“Op 20 maart en 14 april barst de vulkaan uit onder de Eyjafjallajökul-gletsjer. De april-eruptie is de sterkste en leidt tot acht kilometer hoge aswolken, die tijdelijk het vliegverkeer in Noord-West-Europa onmogelijk maken. Omdat de vulkaan onder een gletsjer uitbarst, smelt er een enorme hoeveelheid ijs. In twee uur tijd stijgt de watertemperatuur van de gletsjerrivier de Markarfljót zes graden; het waterpeil stijgt drie meter. Het leidt aan de westkant van de gletsjer tot enorme overstromingen en asregens. Vijfhonderd boerderijen werden tijdelijk geëvacueerd. Honderden gruttoparen zullen door dit natuurgeweld in 2010 niet gebroed hebben of zijn uitgeweken naar een nieuwe broedplek” (Gerritsen 2021). Het was waarschijnlijk vanwege de uitbarsting van de Eyjafjallajökul dat RY-LL uitweek naar Midden-Ierland. Op 15 juli was hij echter terug op IJsland: om uit te vinden wat daar in godsnaam was gebeurd?

Literatuur

- Beintema, A. (2015). *De grutto*. Amsterdam: Atlas Contact.
- Gerritsen, G. (2021). *De hooivogel. Waarom de grutto uit Nederland vertrekt*. Gorredijk: Noordboek.
- Gill, J.A. et al. (2007). Contrasting trends in two Black-tailed Godwit populations: a review of causes and recommendations. *Wader Study Group Bulletin*, 114, 43-50.
- Vroege, J. (2021a). Red Yellow - Lime Lime. *De Winterkoning*, 56(2), 22-24.
- Vroege, J. (2021b). Green metal Green - White flag Green. *De Winterkoning*, 56(4), 16-20.

“De natuur in Nederland heeft zich op achterbakse wijze ontwikkeld tot verkeerde natuur. Dat is ten strengste verboden. Vandaar dat natuurbeschermers krachtdadig ingrijpen, natuur is geen natuur zonder graafmachines, omgezaagde bossen en massarecreatie. Natuurbescherming moet een verdienmodel zijn, een tak van industrie waar duizenden mensen een baantje vinden. Deze goegemeente heeft bedisseld dat de levende natuur geen millimeter mag afwijken van het gewenste ‘profiel’. Vogelonderzoeker Rob Bijlsma zag het een halve eeuw aan. Op basis van wetenschap en hardcore veldwerk stelt hij de onzin van het groene circus op overtuigende wijze aan de kaak. Er is maar één conclusie mogelijk: de bezem door die augiasstal van geldverslaafde natuurvernielers en -uitbaters.”

Dat is de boodschap van ‘Kerken van goud, dominees van hout’ (Bijlsma, 2021). Het moge duidelijk zijn: Bijlsma is boos en gaat er met het gestrekte been in (noot 1). Het maakt dit boek anders dan ‘Mijn roofvogels’ (Bijlsma, 2012), waarvan de afgelopen jaren tenminste 10.000 exemplaren zijn verkocht. Dat boek was mij onmiddellijk zeer dierbaar. ‘Kerken van goud, dominees van hout’ bezorgde mij bij eerste lezing vooral een gevoel van ongemak. Dat dit boek niet (onmiddellijk) door iedereen enthousiast zou worden onthaald, heeft Rob zich uiteraard gerealiseerd: “Het zal niet ieders kostje zijn, en dat is precies de bedoeling.”

Ruim 30 jaar woont Rob nu op landgoed Berkenheuvel in Drenthe, onderdeel van het in 2000 opgerichte Nationale Park Drents-Friese Wold. Met de komst van het nationale park kreeg de recreatie in dit gebied ruim baan. Daarnaast is er de afgelopen 20 jaar heel veel bos gekapt: in eerste instantie vooral uitheemse, later ook inheemse boomsoorten. Anders dan in het Noordhollands Duinreservaat (Vroege, 2017), vindt boskap ook plaats in het broedseizoen. “Alleen al het peperdure machinepark dat de bosbouwers zich hadden aangeschaft maakte jaarrond gebruik van die machines tot een verplicht nummer.”

Roofvogels staan aan de top van de voedselpiramide. Hun aantalsverloop geeft een duidelijke indicatie van wat een dergelijke ingreep voor de organismen die afhankelijk zijn van het bos betekent. Tussen 1996 en 2019 nam het aantal havik-paren in Bijlsma's onderzoeksgebied af van 16 naar 5 (-69%), het aantal sperwerparen van 10 naar 3 (-70%), het aantal buizerd-paren van 35 naar 19 (-46%) en het aantal wespandief-paren van 7 naar 3 (-57%). “Niet eerder in de bekende historie van roofvogels broedend in Nederland is er zo systematisch en grootschalig leefgebied van bij wet beschermde roofvogels vernield.”

Boskap in het Drents-Friese Wold, 27-6-2012

Foto: Jos Vroege

Van natuurbescherming heeft Rob een andere voorstelling:

1. "Sluit minstens de helft van alle terreinen voor publiek, uitgezonderd voor toezichthouders en onderzoekers." En: "Houd toezicht in het veld."
2. "Ga het veld in, doe onderzoek en publiceer (in open domeinen)."
3. "Beheers-ingrepen in natuurgebieden zijn in principe uit den boze, nu tot in der eeuwigheid." "Elke voorgestelde ingreep in natuurgebieden moet worden voorafgegaan door een grondige analyse van wat ermee kapot wordt gemaakt (op alle trofische niveaus)." "Eventueel beheer uitsluitend indien gebaseerd op wetenschap en handmatig uitgevoerd met eigen personeel."

Dat zijn adviezen die, wat mij betreft, heel serieus moeten worden genomen. Moeite heb ik met het volgende:

4. "Verklein de professionele organisaties (minstens driekwart van het personeel ontslaan, onder wie alle managers, cluster- en teamhoofden, projectleiders, nep-ecologen en voorlichters)."

Halverwege de jaren 60 - Bijlsma was 10 jaar oud en nog te jong voor de Christelijke Jeugdbond van Natuurvrienden - ontstond "de eerste barst in mijn naïeve idee dat de wereld onveranderlijk was." "Tegen die tijd begonnen de kranten vol te lopen met berichten over vervuiling,

massasterfte onder vogels op akkers, afnemende roofvogels ... Sindsdien is er veel veranderd, maar tegelijk weinig. Tegenover elke bedreiging die werd weggenomen, staat een veelvoud van nieuwe aanslagen. Als je natuurlijke bondgenoten – de natuurbeschermers en -beheerders – ook nog gaan meezingen in het koor van vernielers en uitbaters, ontstaat vanzelf het onderhavige boek.” Dat snap ik. Door niet alleen de bal te spelen, loop je echter het risico je natuurlijke bondgenoten van je te vervreemden en je natuurlijke tegenstanders in de kaart te spelen. Dat is iets waar de natuur in Nederland mij niet mee gebaat lijkt.

Literatuur

Bijlsma, R.: (2012). *Mijn roofvogels*. Amsterdam: Atlas Contact.

Bijlsma, R.: (2021). *Kerken van goud, dominees van hout. Over de verwording van de Nederlandse natuurbescherming*. Amsterdam: Atlas Contact.

Vroege, J.: (2017). Roofvogels in de duinen bij Castricum 2000-2015. *De Winterkoning*, 52(2), 26-38.

Noten

1. “Toegegeven: ik mis de diplomatieke tact om onwelgevallige boodschappen klantvriendelijk aan de man te brengen. En tot overmaat van ramp geen cursussen gevolgd om dat alsnog te leren”, aldus Rob.

Vogelwaarnemingen Midden-Kennemerland, nov 21 - jan. 22

Hans Schekkerman

Dit overzicht beslaat de periode 1 november 2021 t/m 31 januari 2022. De selectie van interessante waarnemingen is samengesteld op basis van meldingen op Waarneming.nl en Trektenen.nl, en van de vinkenbaan. Alle melders worden hartelijk bedankt voor het invoeren van waarnemingen. Om ruimte te sparen zijn hun voornamen alleen bij eerste vermelding voluit geschreven. Waar een totaal aantal *waarnemingen* wordt genoemd zijn meldingen van dezelfde locatie op dezelfde dag als 1 geteld; waar dit niet is gebeurd wordt gerept van het aantal *meldingen*. Afkortingen: tp=ter plaatse; kj=kalenderjaar; ad=adult; juv=juveniel; m=man; v=vrouw(kleed); ovv=overvliegend, Z=naar Zuid etc; NHD=Noordhollands Duinreservaat.

Terugblik 2021

In 2021 werden in ons werkgebied 267 inheemse vogelsoorten vastgesteld, drie meer dan het gemiddelde over de voorgaande vijf jaren. Graszanger was dit jaar nieuw in de regio, al is er een nooit beoordeeld ouder geval. De regiolijs telt daarmee nu 354 soorten. Bijzonderheden in 2021 waren verder Witoogend, Ralreiger, 2 Steppekiekendieven, Ross' Meeuw, 6 Witvleugelsterns, Zwarte Zeekoet, 3 Roze Spreeuwen, 2 Blauwstaarten, Radde's Boszanger, Hume's Bladkoning, 4 Pallas' Boszangers en 3 Bruine Boszangers. Ook vermeldenswaard zijn 7 Zeearenden in het voorjaar en buitengewone aantallen Zwarte Sterns en Kleine Jagers op zee in het najaar. Bijzondere broedgevallen of -territoria waren er van Grauwe Klauwier, Struikrietzanger, Europese Kanarie en Roodmus (2). Ook dit jaar hielden weer enkele vogelaars een regio-jaarlijst bij. Van hen zag Hans Groot de meeste soorten in ons werkgebied: 242. Dat betekende een verbetering van het sinds 2018 staande record, met twee soorten.

Omstandigheden nov-jan

November 2021 was vrij zacht en droog met een normale hoeveelheid zonneschijn. De eerste weken kenden vooral rustig herfstweer met af en toe wat mist. Vanaf de 22e bracht een noordelijke stroming lagere temperaturen met geregeld ook winterse buien. Harde (N)W-wind was er op 7 en 21 nov. December startte vrij koud maar na de 10^e werd het zeer zacht, tot aan de kerstdagen die eventjes zonnig vriesweer (met vinnige NO-wind) brachten. In totaal waren er maar drie zonnige dagen deze maand. Ook januari was somber, en zacht. De wind zat overwegend in de westhoek, maar tussen 10 en 30 jan was het geregeld vrij rustig, soms mistig weer. Op de 31^e blies storm Corrie dit weg met NW9.

Het wat saaie weer zorgde niet voor veel bijzondere soorten of aantallen vogels. De *highlights* waren 2 Dwerggorzen en 2 Pallas' Boszangers in nov, een Ringsnaveleend en een groepje Dwergganzen in dec, een fotogenieke Roerdomp bij de Karpervijver, 3-4 Grote Burgemeesters en een wintergeval van Bepijlster.

Wilde Zwaan

Aanwezig in Infiltratiegebied Castricum vanaf 5 nov (2 exx), met een laag maximum van 14 op 9 jan. Elders pleisterden Wilde Zwanen in de Groot-Limmer- en Vennewaterspolder (max. 15), Castricumerpolder en Heemskerker Noordbroek (max. 6), Wijkermeeperpolder (1 op 30 jan), Infiltratiegebied Kieftenvlak (6 op 29 jan), Kennemer IJsbaan (2 op 30 dec), Wei van Brasser (max. 6) en Doornvlak (9 op 18 dec).

Kleine Zwaan

28 nov – 4 N Castricum aan Zee – Hans Groot, Willem Olbers

27 dec – 1 Vennewater, NHD Egmond – KD Dijkstra. Verdwaald in de mist.

Gewone ganzensoorten en Smient

Tijdens de midwintertelling rond 15 jan werden in de polders in de westelijke helft van onze regio, W van de A9, in totaal 1192 Grauwe Ganzen, 1270 Kolganzen, 550 Brandganzen en 1670 Smienten geteld.

Kleine Rietgans

11-19 dec maximaal 3 tp Castricumerpolder en Heemskerker Noordbroek.

Toendrarietgans

Overtrekkende groepen op 12 (6 exx) en 22 nov (25), 17 (35) en 25 dec (2).

9-19 dec - 1 tp Castricumerpolder – Hans Schekkerman e.a.

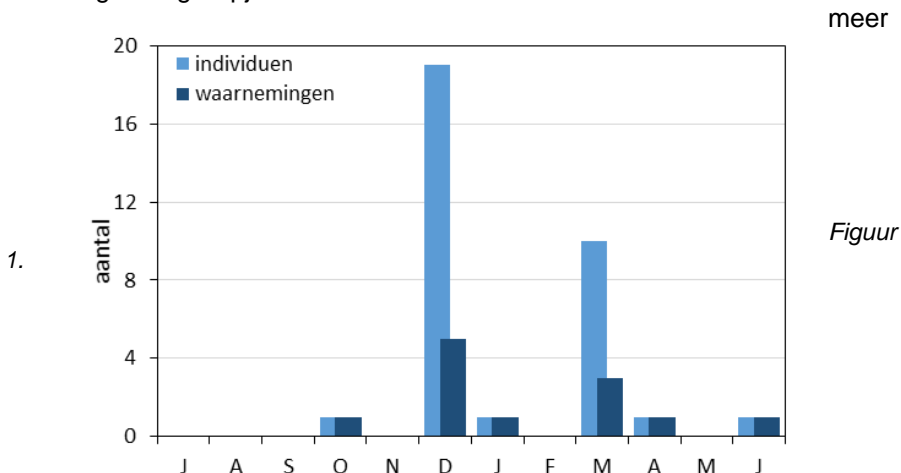
13 dec – 3 tp Egmond-Binnen – Cees Baart

11 jan – 20 tp Waterberging Heemskerk – H. Schekkerman

Dwerggans

7-17 dec – 7+2 tp polders Akersloot, Castricum, Heemskerk. Dit betrof een groep van 9 Dwergganzen uitgezet in de bergen van N-Zweden, waaronder 5 vogels met een GPS-zender. Deze groep was via de Botnische Golf, Letland, Polen en Duitsland naar Nederland getrokken, waar ze een poosje pleisterden in de Drents-Groningse veenkoloniën. Daarna kwamen ze via de Eempolders en de Oostvaardersplassen onze kant uit, hoogstwaarschijnlijk met Kolganzen mee. Op 7-10 dec sliepen ze bij het Limmer Die en foerageerden ze overdag (ongezien) in de Schermer. Op 10 dec kreeg Hans Schekkerman een GPS-positie doorgestuurd uit de polder bij de Castricumwerf, en vond daar 7 exx, waaronder 2 juveniele, foeragerend tussen Kollen. Op de 11^e zat dit groepje hier opnieuw, maar op de 12^e bleven ze dicht bij hun nieuwe slaapplek, het Vroonmeer bij Uitgeest. Op 12 en 14 dec foerageerden ze weer enige tijd ongezien bij Castricum en Heemskerk, maar op 15 dec vertrokken ze richting Friesland. Op 16-17 dec meldde echter de 2 andere vogels van de oorspronkelijke 9, die tussentijds in de Starnmeer hadden gezeten, zich 's morgens opnieuw bij het Limmer Die en daarna tot de volgende middag tussen Castricum en Uitgeest (opnieuw ongezien). Daarna pleisterden ze tot ver in januari bij het Wormer- en Jisperveld. Interessant is dat deze groep was uitgezet op een plek verder noordelijk in de Zweedse bergen dan waar de hoofdmoot van

de ondersteunde Zweedse populatie broedt. Dat verklaart allicht waarom ze meer rondzwierven en niet de vaste winterlocaties opzochten van die vogels, bij Camperduin en bij Strijen (Z-H). Deze hele groep als één geval beschouwend was dit de 15e waarneming van Dwergganzen in onze regio. De enige eerdere pleisterende groep (6 exx) zat in dec 2011 in de Limmerpolder; alle overige waarnemingen betroffen eenlingen of overvliegende groepjes.

Dwergganzen: aantal waarnemingen en individuen in Midden-Kennemerland per maand, 1977-2019.

Krooneend

30 okt t/m 13 nov – 1 m 1kj Hoefijzermeer – H. Schekkerman e.a.

31 dec, 4, 18, 30 jan – 1 v Karpervijver, NHD Bakkum – Guido Keijl e.a.

Ringsnaveleend, Uitgeestermeer, 21-12-2021

Foto: Roef Mulder

Ringsnaveleend

21 dec – 1 ad m Uitgeestermeer t.h.v. Recreatiegebied Dorregeest – Roef Mulder e.a. Dit is pas de tweede Ringsnaveleend (een Noord-Amerikaanse soort) die in onze regio opduikt. De eerste verbleef in mrt-apr 1985 drie weken in Infiltratiegebied Castricum.

hybride Witoogeend x Kuifeend

18 - na 31 jan – 1 ad v Karpervijver – Theo Admiraal, Hielke Boomsma e.a. Vermoedelijk was dit dezelfde vogel die op de Karpervijver verbleef in maart 2021. In adult kleeft is ze nog lastiger te onderscheiden van een vrouwtje Kuifeend (zie foto); het meest opvallend zijn de kortere kuifaanzet, scherp afgezette witte kont, egaal mahoniebruine flank en middelbruine iris.

Hybride Witoogeend x Kuifeend, vrouwtje, Karpervijver, 20-1-'22
Foto: Hielke Boomsma

IJseend

22 nov – 1 m N Castricum aan Zee – Mark Res

Nonnetje

13 dec – 2 tp Buiten-Krommenije, Uitgeestermeer – Eric van Kuik

16 dec – 1v Deilings, Alkmaardermeer – H. Boomsma, T. Admiraal

6-8 jan – 1 v Uitgeester- en Alkmaardermeer – Roef Mulder, Rob van Bemmelen, Kees de Jager

Patrijs

Waarnemingen tussen Bakkum-Noord en Egmond (max. 14 exx), in de Sammerpolder (9), en in de Buitenlanden bij Beverwijk (4)

Parelduiker

6 nov – 1 Z Noordpier IJmuiden – Jaap Gijsbertsen

8 jan – 1 tp Castricum aan Zee – H. Schekkerman

12 jan – 1 N Egmond aan Zee – Mart van Zweeden

Noordse Stormvogel

1 dec – 2Z 2N zee Egmond-Castricum – M. Res, Hans Groot, Jorg Schagen

Grauwe Pijlstormvogel

6 nov – 1 Z Castricum aan Zee – H. Groot

7 nov – 1 Z Castricum aan Zee – J. Schagen, M. Res

1 dec – 2 Z strand Egmond-Castricum – M. Res, H. Groot, J. Schagen. Dit is pas de 5^e decemberwaarneming in onze regio.

Vaal Stormvogeltje

1 nov – 1 ovv, Castricum aan Zee – Peter Zwitser. Met 8 Vaaltjes in totaal was najaar 2021 vrij mager voor deze soort.

Kuifaalscholver

Gehele periode aanwezig bij de Noordpier en de sluizen van IJmuiden; maximaal 3 tegelijk. Op 23 jan fotografeerde Thijs de Jong een gekleurringde 2^e-jaars (wit SBA) die als jong was geringd op Isle of May, Schotland, en die ook in zijn eerste winter al in IJmuiden was afgelezen.

Kuifaalscholver, Noordpier, 23-1-'22

Foto: Hans Schekkerman

Roerdomp

5-14 nov 1 Hoefijzermeer, NHD Castricum – Adri v.d. Bosch e.a.

17 dec 1 Sint-Aagtendijk, Beverwijk – Mark Res

22 dec t/m 26 jan – 1 Karpervijver, NHD Bakkum – Guido Keijl e.v.a. Deze vogel was vaak mooi foeragerend te zien op de lisseneilandjes en trok veel belangstelling van fotografen.

31 jan – 1 ZO Doornvlak, NHD Bakkum – Luc Knijnsberg

Roerdomp, Karpervijver, 9-1-'22

Foto: Edwin Kerssens

Grote Zilverreiger

Op 11-12 dec overnachtten 35 exx op het starteiland in het Alkmaardermeer en 12 in de Karpervijver (werkgroep zilverreiger). Tijdens de midwintertelling rond 15 jan werden in de polders in het deel van onze regio W van de A9 in totaal 14 Grote Zilverreigers geteld, tegen maar 10 Blauwe Reigers.

Kleine Zilverreiger

22 dec – 2 Z, Diederik, NHD Bakkum – Tim van der Meer

Lepelaar

19 jan – 1 ovv Groot-Limmerpolder-West – Hans Groot

Blauwe Kiekendief

Met 12 waarnemingen (13 exx) in nov, 10 in dec en 7 in jan waren Blauwe Kieken wat talrijker dan in recente winters. Er werd 1 adult mannetje gemeld, jagend in de Limmerpolder op 19 dec (H. Schekkerman).

Smelleken

14 nov – 1 Westerweg, Limmen/Heiloo – Maarten Platteeuw

19 dec – 1 jagend, Limmerpolder en Castricumerpolder – H. Schekkerman, Arend de Jong, Marian van Leeuwen

6 jan – 1 ad m Duinweg, Bakkum-Noord – Jos Vroege

30 jan – 1 jagend Heemskerker Noordbroek – T. Admiraal

Slechtvalk

45 meldingen uit de gehele periode.

Kraanvogel

22 nov – 3 Z zeeduin Bakkum-Wijk aan Zee – M. Res, Marion Geerts, Bart Pelt, Edward Bos.

Grote Jager

7 nov – 3 Z Castricum aan Zee – H. Groot e.a.

19 nov – 1 ovv strand Wijk aan Zee – Fred Hustings

1 dec – 1 Z strand Egmond-Castricum – M. Res, H. Groot, J. Schagen

Middelste Jager

7 nov – 3 Z Castricum aan Zee – H. Groot e.a.

Kleine Jager

Waarnemingen over zee op 6 (2 exx), 7 (2), en 13 nov.

Grote Burgemeester

3 en 5 dec – 1kj Noordpier IJmuiden – Pim Rijk, Willem Olbers, H. Groot

7 jan – 1 2kj strand Castricum – K. Lakeman

22-28 jan – 2 2kj Noordpier en strand Wijk aan Zee – Leon Edelaar e.v.a.

Grote Burgemeester, Noordpier, 23-1-'22

Foto: Hans Schekkerman

Geelpootmeeuw

7 dec – 1 ad strand Egmond – J. Schagen

8 dec – 1 1kj Uitgeest – R. Mulder

6 jan – 1 ad strand Noordpier, Velsen – H. Schekkerman

29 jan – 1 2kj strand Noordpier, Velsen – R. v. Bemmelen, Dick Groenendijk

Pontische Meeuw

Op de stranden geregeld enkele Ponten foeragerend tussen Zilvermeeuwen: 6 waarnemingen (totaal 10 exx) in nov, 7 (13 exx) in dec, en 9 (25 exx) in jan, toen zeesterren en otterschelpen aanspoelden. Elders werd er alleen een gemeld in Castricum op 30 nov (Joep de Leeuw).

Kleine Alk

6 nov – 1 N zee thv Egmond-Binnen – J. Schagen

10 nov – 1 Z Castricum aan Zee – Hanno Pet

12 nov – 1 tp, Noordpier IJmuiden – Tom Laurens

7 dec – 1 N Egmond aan Zee – M. van Zweeden

11 dec – 1 tp Noordpier IJmuiden – Niels Nijsingh

Papegaaiduiker

29 nov – 1 N, strand Egmond-Binnen – J. Schagen

Ransuil

Op 3 verschillende roestplaatsen in Heemskerk werden max. 9, 6 en 4 Ransuilen gemeld.

IJsvogel

Het aantal ijsvogelmeldingen begon weer wat aan te trekken: 16 in nov, 14 in dec en 63 in jan (vooral door 2 gesettelde vogels bij de Karpervijver).

Halsbandparkiet

Rond 18 dec werd voor het eerst sinds 2014 weer een landelijke slaapplaatstelling van Halsbandparkieten georganiseerd. Onder coördinatie van Tom Damm werd ook in onze regio geteld. In Castricum werd ogenschijnlijk niet geslapen, maar een slaapplaats in Heemskerk (Geelvinckstraat) leverde 330 vogels op. Op 15 jan bleken de parkieten een andere slaapplaats op te zoeken; in de ochtend van de 16^e telde TD ca 340 vogels bij de Luxemburglaan, een al eerder gebruikte plek. Intussen is ook in Alkmaar een flinke slaapplaats ontstaan, met 490 exx in dec. Het landelijke totaal kwam uit op ruim 21.000, een verdubbeling ten opzichte van 2014. De geografische uitbreiding is echter nog steeds beperkt tot de Randstad.

Strandleeuwerik

18 nov – 6 Z Infiltratiegebied Castricum – Henk Levering, Richard Reijnders

14 jan – 5 tp, Infiltratiegebied Castricum – Mark van Raaij

Grote Pieper

11-14 nov – 1 tp, Infiltratiegebied NHD Castricum – H. Schekkerman e.a.
13 nov – 1 ovv De Kil, NHD Egmond – Pim Rijk

Zwarte Roodstaart

Vijf waarnemingen tussen 2 en 15 nov, bij Castricum aan Zee, Egmond aan Zee, NHD Egmond en de Noordpier. Geen winterwaarnemingen (dec-jan).

Beflijster

Tot 14 nov nog 7 meldingen (8 exx) in het NHD. Dat is veel voor deze maand, en illustreert dat Beflijsters dit najaar later doortrokken dan gewoonlijk. In de jaren 2016-2020 werd 8% van alle 856 vogels gemeld in sep, 91% in okt en 1% in nov; in 2021 ontbraken Beflijsters in sep, kwam 70% in okt en 30% in nov (totaal 143 exx gemeld).

10 jan – 1 m tp Watervlak-W, NHD Castricum – ‘Peter’, H. Boomsma. Pas de 3e winterwaarneming in onze regio, na vogels in jan 2007 en feb 2018.

Cetti's Zanger

Gemeld van de gebruikelijke plekken: Infiltratiegebied, Dorregeesterpolder, en De Woude. Verdere uitbreiding blijft vooralsnog uit.

Siberische Tjiftjaf, Centrale Vlak, NHD Egmond, 13-11-'21

Foto: Pim Rijk

Siberische Tjiftjaf

Er waren veel Siberische Tjiftjaffen dit najaar. Op de vinkenbaan werden er 10 gevangen tussen 8 en 23 nov. 'In het veld' waren er 23 waarnemingen met 28 vogels/dagen in totaal tussen 1 en 23 nov, waaronder diverse langblijvers zoals 2 aan de westkant van Camping Bakkum. Ook in Castricum

werden exemplaren gezien, o.a. in de eendenkooi van Asjes. Op 14 nov zong er eentje aan de noordkant van het Infiltratiegebied. In dec-jan werden er nauwelijks meer gevonden, misschien wel mede door het winderige weer:

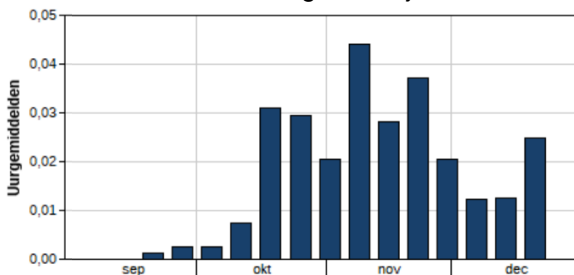
18 dec – 3 ringvangsten Vinkenbaan

2 jan – 1 tp Melkvlak, NHD Bakkum – Auke Jansen

13 jan – 1 tp Glopstukken, NHD Castricum – Mark van Raaij

23 jan – 1 tp Vogelwater, NHD Bakkum – Hielke Boomsma

Siberische Tjiftjaf is een echte laat-najaar-doortrekker; de hoofdperiode is van half okt tot half-dec, met daarna gewoonlijk 1-2 winterwaarnemingen.

Siberische Tjiftjaf: gemiddeld aantal vangsten per uur op de vinkenbaan, 2002-2021.

Bladkoning

Late vangsten op de vinkenbaan op 2 (2 exx), 6, en 10 nov.

3 nov – 1 tp Heemskerkerduin – Piet Admiraal

13 nov – 1 tp, Infiltratiegebied – Sander Lagerveld

Hume's Bladkoning

24 okt – 1 Onderlangs, Castricum – H. Schekkerman, H. Groot. Deze waarneming ontbrak in het vorige overzicht omdat er toen nog geen zekerheid was over de geluidsopname; die is er nu wel.

Pallas' Boszanger

18-20 nov – 1 tp Doornvlak/Koepelduin, NHD Bakkum – Michel Veldt e.a.

19 nov – 1 tp, Watervlak, NHD Heemskerk – Peter Mol

Bruine Boszanger

2-13 nov – 1 vangst, vinkenbaan; deze vogel werd ook in het veld waargenomen (met ring) in de nabije omgeving, op 7 en 13 nov (Ruud Altenburg, Bas Lagerveld e.a.)

Klapekster

14-23 nov – 1 tp, Brabantse Landbouw, Watervlak en Meeuwenduin, NHD Castricum – Guus Peterse e.a.

9 jan – 1 tp, Infiltratiegebied Castricum – Guido Keijl

Kleine Barmsijs

Slechts 8 waarnemingen (14 exx) tussen 2 en 22 nov.

Frater

8 nov – 10 ovv Hoefijzermeer, NHD Castricum – J. Schagen

Kruisbek

36 meldingen in nov, 6 in dec en 9 in jan, de hoofdmoot in NHD Bakkum (-Egmond). Grootste groep 11 exx op 14 nov.

Geelgors

13 nov – 1 Z Soeckebacker, NHD Egmond – P. Rijk

14 nov – 1 tp Soeckebacker, NHD Egmond – R. van Bemmelen

Dwerggors

9 okt t/m 19 nov – 1, op 14-18 nov 2 tp, omgeving vinkenbaan. De vogel geringd op 9 okt werd 2x terug gevangen en bleek een vaste foerageerstek te hebben op het pad bij te toegang tot het vinkenbaanbosje. Hier kreeg hij vanaf 14 nov gezelschap van een tweede! De vogels trokken veel bekijks en werden 150 maal ingevoerd op waarneming.nl.

14 nov – 1Z Waterkuilen, NHD Egmond – R. van Bemmelen. Was dit wellicht de tweede vogel die opdook bij de vinkenbaan, een uur later?

Dwerggors, Infiltratiegebied Castricum, 11-11-'21

Foto: Ruud Altenburg

IJsgors

13 nov – 1 ovv tuinbouwgebied Heemskerkerduin – Piet Admiraal

14 nov – 1 Z Vogelduin, NHD Bakkum – J. de Leeuw

15 nov – 1N Soeckebacker, NHD Egmond -J. Schagen

18 nov – 1 Z Infiltratiegebied Castricum – H. Levering
10 dec – 1 N, Rijksduinen Velsen-Noord – T. Damm
19 dec – 1 tp duinen Reyndersweg, Wijk aan Zee – Tom Visbeek

Sneeuwgors

17 Waarnemingen tussen 3 nov en 18 dec, Infiltratiegebied en strand/zeereep Castricum-Wijk aan Zee. Grootste groepen 9 op 6-7 nov en 6 op 28 nov.

EXCURSIES – 2de kwartaal 2022

Commissie Lezingen & Excursies

Let op: we vertrekken in principe steeds vanaf het parkeerterrein aan de achterzijde van station Castricum (ter hoogte van 'Huis van Hilde').

Het mag en kan weer, we hebben een programma samengesteld voor het 2de kwartaal 2022. Maar blijf de VWG-emailberichten in de gaten houden.

Houd er a.u.b. rekening mee dat de chauffeurs wellicht geen passagiers in hun auto zullen toestaan die ongevaccineerd zijn (en ook niet recentelijk Covid-negatief getest zijn). Natuurlijk staat het ieder vrij met eigen auto te komen.

Zondag 3 april: Dagexcursie 'Omgeving Deventer: oude landgoederen, nieuwe IJsselnatuur en een kletsnatte venige helling'.

Excursieleider: Robert Ketelaar.

Vertrek achterkant station Castricum: 06.00 uur; tot ca 18.00 uur.

Houd rekening met een stevige wandeling. De excursie start op Landgoed Dorth, een waterrijk landgoed in de Achterhoek even ten zuidoosten van Deventer. Statige lanen, speelse waterpartijen, een oud landhuis en struweelrijke graslanden zijn het decor. Dorth herbergt alle spechtensoorten: Kleine, Middelste en Grote Bonte, Zwarte en Groene Specht. Elk jaar broedt er een paartje Raaf en de dichtheid aan andere bosvogels is vrij groot.

Vanuit Dorth is het een klein stukje rijden naar de Veenoordkolk bij Deventer. Dit is een recent heringerichte zandwinplas langs de IJssel met veel glooiende oevers waar steltlopers, meeuwen, sterns verblijven. Vervolgens reizen we langs de IJssel naar het noorden. Afhankelijk van waar de vogels zich bevinden bezoeken we bijvoorbeeld de Bolwerksweiden, Ossenwaard, Hengforderwaarden, Roetwaarden, Welsumerwaard. Langs de IJssel hangen de afgelopen jaren twee paartjes Zeearend rond (nog geen broedgeval, afgezien van de IJsselmonding).

Afhankelijk van tijd en energie kan op de terugweg een bezoek worden gebracht aan het Wisselse Veen en het daarachter gelegen heidegebied. Hier kunnen Veluwse vogels zoals Raaf, Kruisbek, Boomleeuwerik, Zwarte Specht worden gezien. Maar bovenal is het Wisselse Veen een bijzonder grondwatergevoed veen op de flanken van de Veluwe. In de afgelopen jaren is het door natuurherstel flink uitgebreid.

Zaterdag 23 april: Ochtendexcursie: 'Fiets-/wandelexcursie in ons eigen Noord-Hollands Duinreservaat'.

Excursieleiders: Remco Oosterlaar en Hans Kuperus.

Vertrek achterkant station Castricum: 6:30 uur; tot ca. 11:00 uur.

De standvogels zijn al druk in de weer, en zomervogels zijn gedeeltelijk terug, dus veel vogelzang om van te genieten.

Zaterdag 7 mei: Dagexcursie: 'Boezem van de Overwaard (Kinderdijk) en Zouweboezem'.

Excursieleider: Bart Korf.

Vertrek achterkant station Castricum: 6:00 uur; tot in de loop van de middag.

Bij de bekende molens van Kinderdijk ligt ook het Natura 2000 gebied 'Boezems Kinderdijk'. Hier broeden onder meer Purperreiger, Zwarte Stern, Bruine Kiekendief, Snor, Baardmannetje en allerlei andere riet- en watervogels. We zullen proberen wat we van deze soorten te zien kunnen krijgen als we langs de Hooge Boezem van de Overwaard wandelen.

Als we in Kinderdijk zijn uitgekeken verkassen we naar Lexmond waar we de Zouweboezem gaan bekijken, volgens de beheerder het Zuid-Hollands Landschap het mooiste natuurgebied van de Vijfheerenlanden. Ook hier broeden Purperreigers en Zwarte Sterns, Bruine Kiekendief en allerlei andere rietvogels.

Vrijdag 13 t/m zondag 15 mei 2022: Weekendexcursie 'Drenthe/Groningen in Zeegse'.

Deze excursie is volgeboekt. Deelnemers krijgen bericht. Er is nog geen wachtlijst.

Zaterdag 21 mei: Dagexcursie Texel.

Excursieleider: Nog niet bekend.

Vertrek achterkant station Castricum: 7:15 uur (boot 8:30 uur); tot ca. 18:00 uur. Neem extra brood mee.

Texel is in elk jaargetijde interessant.

Zondag 19 juni: Ochtendexcursie 'Zwanenwater'.

Excursieleider: Hans Stapersma.

Vertrek achterkant station Castricum: 6:30 uur; tot ca.13:00 uur.

Bos-, riet- en moerasvogels en ook floristisch interessant. Een pittige wandeling van 6 km.

Juni/Juli: 'Ad hoc' avondexcursie 'Nachtzwaluwen' in het Noord-Hollands Duinreservaat.

Als er Nachtzwaluwen worden gemeld, wordt deze excursie aangekondigd via email.

Excursieleider: nog onbekend.

Noteer ook deze (voorlopige) data alvast in uw agenda:

Juli/augustus: 'Ad hoc' avondexcursie 'Geïndeerde Bollenfeldjes', in de Kop van Noord-Holland (hopend op o.a. Lachsterns).

Als er Lachsterns worden gemeld, wordt deze excursie aangekondigd via email.

Excursieleider nog onbekend.

Zaterdag 6 aug. Ochtendexcursie met thema 'Roofvogels in het Noord-Hollands Duinreservaat'.

Excursieleider: Hans Stapersma.

Nieuwe (jeugd)leden

Redactie

J.C.S. Steeman

Castricum

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

De Winterkoning is het verenigingsblad van de Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland. Het verschijnt viermaal per jaar: begin januari, april, juli, en oktober. Uiterste inleverdata voor kopij zijn: 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november. Voor het digitaal versturen van illustraties moet de illustratie in JPG-formaat zijn.

<i>Voorzitter</i>	Hans Stapersma Heereweg 44 1901 ME Castricum	tel. 06-22684313
-------------------	--	------------------

<i>Secretaris</i>	Arie Dekker C. Huygenstraat 4 1901 JA Bakkum secretariaat@vwgmidden-kennemerland.nl	0251-655817
-------------------	--	-------------

<i>Penningmeester Vogelwerkgroep</i>	Renie van der Werf Oosterzijweg 6a 1851 PA Heiloo penningmeester@vwgmidden-kennemerland.nl rek.nr. NL67 INGB 0004 4913 69 t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland	072-5337 078
--	--	--------------

<i>Penningmeester Vinkenbaan</i>	Kees Roselaar roselaar@xs4all.nl rek.nr. NL03 INGB 0004 3806 80 t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland	072-5125 423
--------------------------------------	--	--------------

<i>Bestuursleden</i>	Hans Schekkerman Micha de Heus Piet Admiraal	0251-881405 06-49918837 0251-232603
----------------------	--	---

<i>Ledenadministratie</i>	Femie de Jager – ten Berge Kerkweg 88 1964 JG Heemskerk femiedejager@vwgmidden-kennemerland.nl	0251-831286
---------------------------	---	-------------

contacten

- Milieufederatie	Hans Stapersma	06-22684313
- SVN	Hans Stapersma	06-22684313

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

<i>Redactie</i>	Martine Kamminga Vacature Cees op den Velde Hans Stapersma	0251-679171 06-57565812 06-22684313
<i>Redactieadres</i>	Cees op den Velde Meeuwenlaan 31 1935 ER Egmond-Binnen webmaster@vwgmidden-kennemerland.nl	
<i>Website</i>	https://vwgmidden-kennemerland.nl	
<i>Vinkenbaansecretaris</i>	Arnold Wijker	072-5070793
<i>Vinkenbaancoördinator</i>	Richard Reijnders	0251-656089
<i>Commissie Lezingen & Excursies</i>	Renie van der Werf Marian van Leeuwen Ronald Sunnotel excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl	072-5337078 0251-311092 06-10403680
<i>Werkgroep Kerkuilen & Steenuilen</i>	Piet Zomerdijk	06-13935557
<i>Werkgroep Ruimtelijke Ordering, secretaris</i>	Vacature	
<i>Werkgroep Roofvogels</i>	Henk Levering Henk Schoonenberg Pr. Frederik Hendrikstraat 6 1901 CK Castricum	0251-659540 0251-656825
<i>Werkgroep IJsvogels</i>	Klaas Pelgrim ijsvogelwerkgroep@vwgmidden-kennemerland.nl	06-29098695
<i>Jongeren Werkgroep</i>	Micha de Heus Hans Kuperus	06-49918837 0251-657810
<i>AID (Algemene Inspectie Dienst)</i>	Kerkrade	0800-0488